

Dobos Arnold – Török Zoltán

Válaszúton az MSZP?

Gyurcsány Ferenc ex-miniszterelnök február 18-án megtartott beszéde ismét rávilágított arra a problémára, hogy vajon a 2010-es országgyűlési és önkormányzati választásokat követően hogyan alakulnak a Magyar Szocialista Párt belső viszonyai. Az ugyanis már önmagában sokat mondó, hogy egy párt elnöke helyett a párt egyik platformjának vezetője tart a média figyelmére is számot tartó évértékelőt. Elemzésünkben arra keressük a választ – a volt miniszterelnök és az MSZP jelenlegi elnökének évértékelője kapcsán –, hogy hogyan gondolkodik a két politikus a párt jövőjét illetően: milyen alternatívákat kínálnak a Szocialista Párt és a magyarországi baloldal megújulását illetően.

Mindenekelőtt érdemes Gyurcsány és a párt jelenlegi elnökének viszonyát vizsgálni. Gyurcsány korábban az MSZP párttagságának támogatásával került a miniszterelnöki, majd a pártelnöki pozícióba. Ebben a sikerben jelentős szerepe volt személyes karizmájának. Ez a korábban előnyös tulajdonság azonban a 2006-os választási győzelmet követően igencsak megkopott, a miniszterelnök korábbi személyes karizmájából és egyúttal támogatottságából sokat veszített. Ez a körülmény végül a 2009-es bukásához vezetett. Ez a közeg, és az MSZP korábban alig tapasztalt alacsony támogatottsága, majd végül 2010-es országgyűlési választási kudarc nyitotta meg az utat a párt egyik fiatal vezetője, Mesterházy Attila előtt, aki előbb helyettes, majd tényleges frakcióvezetőként a párt frakciójának élén, majd miniszterelnök-jelöltjeként és az MSZP elnökeként tűnt fel.

Évértékelők

A két politikus egymáshoz való viszonya meglehetősen ellentmondásos, ugyanakkor kiválóan tükrözi azokat az állapotokat, amelyek jelenleg az MSZP-n belül uralkodnak.

A karizmatikus Gyurcsánnyal szemben Mesterházy – próbálkozásai ellenére is – egy sokkal kevésbé fajsúlyos politikus képében jelenik meg. Ugyanakkor éppen a különbség teremti meg *a lehetőségek tárházát*. Az ex-miniszterelnök karizmájával ugyan könnyebben mozgósíthatja a baloldali szavazótábort – amelynek egy részében továbbra is igen népszerű –, ugyanakkor megkopott hírnevéből adódóan kevésbé lehet vonzó a középen álló szavazóknak. Mesterházy éppen ebből képes könnyen előnyt kovácsolni és amennyiben képes szakítani az MSZP nevéhez fűződő negatív attitűdökkel, egy, a centrumban állókra fókuszáló programmal növelheti majd saját és pártja támogatottságát. Lényegében erre mutató momentumként értelmezhető a [Gyurcsány-évértékelőhöz](#) időzített [Mesterházy-cikk](#) is, mely felfogható *egyfajta saját évértékelőként* is és ennek megfelelően számos hasonlóságot tartalmaz a volt miniszterelnök beszédéhez képest: többek között az orbáni rendszer kritikájában, a jövőorientált szemléletben, valamint a múltba forduló kormányzás elítélésében. De komoly kritikát kap a Fidesz alacsony jövedelműeket sújtó gazdaságpolitikája, valamint antidemokratikusnak ítélt kormányzása. Ami viszont komoly eltérés a két megnyilatkozás között, hogy míg Gyurcsány egyfajta békülékenyebb hangot üt meg akkor, amikor a fontosnak ítélt ügyekben – feladva a korábbi ellenzéki hangokra jellemző sérelmi politizálást, és felismerve, hogy az alternatíva nélküli offenzíva nem vezet semmire – konstruktív ellenzékiiséget ígér, addig Mesterházy publikációjában mindenféle együttműködést kizár a kormánnyal.

A két vezető előtti lehetőséget nem csak a választókhöz, de a saját és a többi párthoz való viszony is befolyásolja. E tekintetben sajátos ellentmondás figyelhető meg Mesterházy és Gyurcsány között. Az MSZP-n belül megfigyelhető egyfajta kényszer a párt elnökének és vezetésének részéről, hogy Gyurcsány és bázisának érdekeit is figyelembe vegyék, és megakadályozzák azok radikalizálódását, a gyurcsányi platform pártból való kiszakadását. Ennek is köszönhető az egykori miniszterelnökkel szembeni gyenge hangnem, amelyik, amellet, hogy csupán enyhén kritizálja a pártelnökségtől függetlenedő és önálló évértékelőt tartó Gyurcsányt, a különböző nyilatkozatoknál is mellőzi (vagy felpuhítja) az egykori

kormányfő személyére irányuló kritikát. Mindezt teszik annak reményében, hogy a békülékeny retorika révén fenntartható a párt egységének látszata a közvélemény szemében.

A Gyurcsány-akadály

Sokkal kedvezőtlenebb ugyanakkor Gyurcsány helyzete a többi párttal való viszony tekintetében, amelyek közül főként a LMP-vel való viszony a lényeges, hiszen a parlament többi pártja körében nem csak az ex-miniszterelnök, de az MSZP elutasíttottsága is jelentős. A magát zöld pártként definiáló párt a centrumban elfoglalt pozíciójából adódóan kiváló koalíciós partner lehet a későbbiekben. Ugyanakkor éppen Gyurcsány személye lehet az, amelyik elutasíttottságából adódóan megakadályozhat bármiféle együttműködést a két párt között abban az esetben, amennyiben az ex-miniszterelnök ismét vezető pozícióba kerülne. Mindezt érzi is az Gyurcsány, ezért évértékelő beszédében a hibák beismerése mellett igyekezett arra is rávilágítani, hogy a demokratikus értékek védelme összefogást igényel a „demokratikus” oldalon belül.

MSZP-alternatívák

Gyurcsány Ferenc szerepe és lehetőségei ezek fényében meglehetősen szélesnek tekinthetők. Mint évértékelő beszédéből kiderült, elsődleges célja, hogy az MSZP megreformálásával egy, a Fidesz váltópártjaként funkcionáló képződményt alakítson, amelyik viszont a politika polarizálódásával is együtt járna. E reformokhoz ugyanakkor az MSZP bázisának támogatására is szüksége van, de ez a támogatás – a tagolt szervezeti struktúrából adódóan – nem szerezhető meg könnyen. A próbálkozás sikertelensége esetén továbbra is fennáll ugyanakkor a lehetőség egy új párt alapítására, ám kérdéses, hogy 2014-ig ezt sikerrel fel lehet-e építeni a választók szemében. Ugyanakkor növekedne a potenciálisan mozgósítható szavazók száma, hiszen a baloldalon két választási lehetőség adódna, egyrészt egy

mérsékeltőbb, a centrumba húzó párt Mesterházy Attila vezetésével, másrészt pedig egy balliberális formáció, gyurcsányi irányítás alatt. Mindez ráadásul a potenciális koalíciós partnerekkel való tárgyalást is megkönnyítheti, hiszen a *persona non grata*-ként feltűnő Gyurcsány csupán, mint az egyik potenciális tárgyalópartner jelenne meg. Az ex-miniszterelnök előtt tehát több út is kínálkozik, ugyanakkor egyik sem biztosít garantált sikert, és az alternatívák számos buktatót tartalmaznak.

Mindazonáltal úgy tűnik, hogy a jelenlegi pártelnök és az ex-miniszterelnök által felkínált irányvonal a feltűnő különbségek ellenére, számos hasonlóságot tartalmaz. Egyrészt, mindkét vezető igyekszik pártját a *szegények pártjaként* pozícionálni, illetve egy olyan demokratikus ellenzéki vezető szerepet adni pártjának, melynek identitása elsősorban az *orbáni rendszer tagadásából* táplálkozik. Ezen karakterjegyek mindkettőjük politikájának markáns részei, melyek tehát nagyban meghatározhatják az MSZP politikai irányvonalát az elkövetkezendő esztendőkből.

Szegények pártja. Mind Mesterházy írásából, mind Gyurcsány beszédéből az derült ki, hogy a jelenlegi kormány intézkedései közül többet is – egyebek mellett az egykulcsos adórendszert – szociális érzéketlenséget tükröző politikának tartja az MSZP vezetése, ez utóbbit Gyurcsány egyenesen szociális perverzióknak titulálta. A cél és a mögötte lévő logika egyszerű: Orbán rendszerét megpróbálja egy önkényen alapuló autoriter rezsimként ábrázolni, amelyik kizárólag a felső-középosztálynak kedvez. Ezzel szemben Gyurcsány kísérletet tesz az új MSZP felépítésére és meghatározására. Gyurcsány egy olyan balközép formációként határozza meg az MSZP-t, amelyik a szegények oldalán áll, védi azok érdekét. Ez egyrészt tradicionális eleme a baloldali pártoknak, ezáltal ideológiailag is megalapozottnak tekinthető, másrészt jövőorientált: a múltba révedő sérelmi politikát folytató, az obstrukciót sem elutasító ellenzéki szerep helyett az MSZP-t egy előremutató, a legújabb kor kihívásaira reflektáló pártként kívánja megjeleníteni.

Tagadásra épülő vezető szerep. Miközben mindkét vezetője konstruktív ellenzéki szerepbe helyezi az MSZP-t, észrevehető, hogy az új szocialista irány nagymértékben épül a Fidesz vezette kormány intézkedéseinek tagadására. Ez lehet a populizmus jele is: lajstromszerűen felsoroljuk a kormány intézkedéseit, azt teljesen elfogadhatatlannak, legalábbis aggályosnak minősítjük, és – jobb esetben – a tagadáson túlmenően bemutatjuk saját elképzeléseinket. A pártelnök által közzétett írásműből hasonló stratégia bontakozik ki: elítéli a kormány minden fontos szakpolitikai lépését, ugyanakkor konstruktív jellegét jól szemlélteti, hogy ismerteti a saját koncepcióját. Meglátása szerint az MSZP számára kívánatos alternatíva a Bajnai-kormány által elkezdett út végigjárása lenne: szigorú fiskális politika, versenyképes gazdaság kiépítése többek között a romló külkapcsolatok javításával. Gyurcsány Ferenc hasonló értékeket hangoztatott, rámutatva az orbáni politika és a saját irányvonala közötti legfőbb különbségekre. Felelőtlen politika helyett felelősségteljes politizálás, a – Széchenyitől vett idézettel – *szó-magyar* helyett a *tett-magyar* mentalitás, a kizárólag gazdagoknak kedvező szociálpolitika helyett a szegényeket támogató szociálpolitika attribútumait emelte ki politikai irányvonalának kardinális pontjaiként. Mindazonáltal – ahogyan fent jeleztük – Gyurcsány nem a „konok”, sérelmi alapú, szembenálláson és tagadáson alapuló, hanem az érdemi, alternatívát nyújtó ellenzéki politizálásra való igényét fejezte ki.

Az MSZP gyurcsányi és Mesterházy-féle útja között tehát van különbség, már csak a két politikus habitusából és vezetői kvalitásaiból fakadóan is, ugyanakkor az MSZP-nek szánt szerep hasonlóan mondható, éppen ezért alakult ki ez a mostani „se vele, se nélküle” viszony. Talán egyebek mellett éppen ezért is kívánják a nyilvánvalóan meglévő ellentéteket a nyilvánosság előtt elrejtetni (a párton belülre temetni). 2012-ben tisztújító kongresszust tartanak a pártban, amelyik alapjaiban fogja meghatározni, hogy a gyurcsányi békülékenyebb, avagy a Mesterházy fémjelezte engesztelhetetlenebb vonal fogja irányítani a pártot. Addig csak találgatni lehet, hogy mennyire gondolta komolyan a volt miniszterelnök, hogy csak az MSZP berkein belül tudja elképzelni a politizálást.